

LỊCH SỬ VÀ CÁC LÝ THUYẾT NHÂN HỌC

1. Mã học phần: ANT2005.
2. Số tín chỉ: 03.
3. Học phần tiên quyết: ANT1100.
4. Ngôn ngữ giảng dạy: Tiếng Việt.
5. Giảng viên:
  - Giảng viên 1: PGS.TS. Nguyễn Văn Sửu, Khoa Nhân học, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Hà Nội
  - Giảng viên 2: PGS.TS. Nguyễn Văn Chính, Khoa Nhân học, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Hà Nội
6. Mục tiêu học phần:
  - Mục tiêu kiến thức:
    - + Lý thuyết là một chủ đề quan trọng trong nhân học, vì nếu không có lý thuyết, tư liệu dân tộc học do nhà nhân học thu thập trên thực địa chỉ là một mớ thông tin mô tả và phân tích về các hiện tượng về hay liên quan đến văn hóa, xã hội và bản chất con người. Lý thuyết không chỉ giúp nhà nhân học định hình các vấn đề nghiên cứu, thu thập thông tin trên thực địa, phân tích và trình bày tài liệu, mà quan trọng hơn, thông qua việc ứng dụng lý thuyết nhà nhân học tham gia vào việc thảo luận các vấn đề lớn, cơ bản của ngành nhân học. Học phần “Lịch sử và các lý thuyết nhân học” giới thiệu cho học viên ngành nhân học về lịch sử ra đời, các bước phát triển, các cuộc tranh luận và những ảnh hưởng của các trường phái lý thuyết trong nhân học
  - Mục tiêu kỹ năng: Học phần này cũng trang bị cho sinh viên những kỹ năng tư duy, phân tích trong nghiên cứu nhân học
    - + *Đọc phân tích*: Vượt qua cách đọc để lấy thông tin, học viên sẽ học cách bình luận các giả thuyết, lập luận, phương pháp nghiên cứu, tài liệu dân tộc học của tác giả mình đọc và so sánh, đối chiếu với các tài liệu khác liên quan.
    - + *Các kỹ năng viết*: Tiếp tục phát triển và rèn luyện các kỹ năng viết các lập luận rõ ràng, sử dụng tài liệu để chứng minh cho luận điểm của mình.
    - + *Các kỹ năng nghiên cứu*: Nâng cao hiểu biết của mình về cách phân loại, định vị các nguồn tài liệu khác nhau, sắp xếp tài liệu nghiên cứu và viết một báo cáo/chuyên đề/khóa luận khoa học.

- Mục tiêu thái độ: Người học thấy được tầm quan trọng, vị trí, ý nghĩa của lý thuyết trong nghiên cứu khoa học nói chung và trong nghiên cứu nhân học nói riêng.

7. Chuẩn đầu ra của học phần:

- *Về kiến thức*: Khi hoàn thành học phần này, sinh viên sẽ có khả năng: (1) hiểu và định nghĩa được thế nào là một lý thuyết trong khoa học xã hội; (2) nắm được mối liên hệ mật thiết giữa lý thuyết, tài liệu dân tộc học và phương pháp điền dã dân tộc học; (3) nắm bắt được bối cảnh chính trị, xã hội và văn hóa của các lý thuyết trong nhân học; (4) nhận dạng được lôgic và nguồn gốc tư tưởng triết học của các trường phái lý thuyết trong nhân học; và (5) nắm được nội dung cơ bản của các lý thuyết nhân học và những phê phán đối với các lý thuyết này.
- *Về kỹ năng*: Sinh viên có khả năng tư duy và phân tích vấn đề từ nhiều quan điểm, cách tiếp cận khác nhau
- *Về thái độ*: Sinh viên thấy được tầm quan trọng và ý nghĩa của lý thuyết trong nghiên cứu khoa học và nghiên cứu nhân học.

8. Phương pháp kiểm tra đánh giá:

- *Kiểm tra và tiêu chí đánh giá*:
  - + Điểm đánh giá thường xuyên: Được chấm dựa trên các cơ sở sau: đến lớp đều đặn, đúng giờ; chuẩn bị bài tốt; tích cực tham gia thảo luận, lắng nghe và phản hồi sinh viên khác thảo luận. Riêng phần thảo luận có liên quan đến phương pháp nghiên cứu trong nhân học, nên sinh viên có thể sẽ được yêu cầu làm một bài tập quan sát tham gia.
  - + Điểm thi giữa kỳ: Được đánh giá bằng bài thi viết kiểm tra kiến thức của sinh viên đã tích lũy được cho đến thời điểm thi. Sinh viên sẽ được thông báo trước 01 tuần về những nội dung để chuẩn bị.
  - + Điểm thi hết môn: Được đánh giá bằng bài thi viết kiểm tra kiến thức của môn học trong học kỳ. Sinh viên sẽ được thông báo về nội dung ôn tập để chuẩn bị.
- *Phân bố điểm*:

TT	Loại điểm	Tỷ lệ %	Ghi chú
1)	Đánh giá thường xuyên	10	
2)	Thi giữa kỳ	30	
3)	Thi hết môn	60	Sinh viên chỉ được tham gia thi hết môn nếu có đủ 2 điểm đánh giá thường xuyên và giữa kỳ đạt từ điểm D trở lên.
	Tổng cộng	100	

9. Giáo trình bắt buộc:

- Nhiều tác giả. *Một số vấn đề về lịch sử và lý thuyết nhân học*. Nxb Tri thức, 2014.
- Mai Huy Bích, ‘Gắn lý thuyết với thực nghiệm: trường hợp nghiên cứu về ly hôn’ (*Tạp chí Xã hội học*, số 2 (2005), tr.96-102.)
- Marvin Harris, ‘Sinh thái học về bò thiêng ở Ấn Độ’
- Marvin Harris, ‘Duy vật văn hóa’
- James L. Watson, ‘Đông phương với Mái vòm vàng: Nhà hàng McDonald’s ở Đông Á’ (Trong: *Toàn cầu hóa-Văn hóa địa phương và phát triển: Cách tiếp cận nhân học*, Nxb. Đại học Quốc gia TP.HCM, 2014)
- Bronislaw Malinowski, ‘Ma thuật, khoa học và tôn giáo’ (Trong: *Những vấn đề Nhân học tôn giáo*, tr.147-213.)
- Victor Turner, ‘Biểu tượng trong nghi lễ của người Ndembu’ (Trong: *Những vấn đề Nhân học tôn giáo*)
- Clifford Geertz, ‘Đam mê cờ bạc-những ghi chép về chơi gà ở Bali’, tr.151-215 (Trong: *Một số vấn đề lý thuyết và phương pháp nghiên cứu nhân học*)

10. Tóm tắt nội dung học phần:

Học phần “Lịch sử và các lý thuyết nhân học” giới thiệu về sự ra đời, quá trình phát triển, nội dung cơ bản và những ảnh hưởng của các trường phái lý thuyết trong ngành nhân học trong hơn một thế kỷ qua. Đặt lý thuyết nhân học trong các bối cảnh kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội và đặc biệt là trong khuôn khổ biên giới quốc gia của nó, môn học này chứng minh rằng: (1) các trường phái lý thuyết và các cuộc thảo luận cụ thể trong nhân học không bao giờ tách rời các điều kiện xã hội của thời đại mà nó ra đời và phát triển và (2) sự ra đời của các lý thuyết mới trong nhân học thường là sự diễn đạt, phát triển, hay chối bỏ các lý thuyết đã có trước đó.

11. Nội dung chi tiết học phần:

PHẦN 1: LÝ THUYẾT NHÂN HỌC THẾ KỶ 19

1. Các truyền thống nhân học

1.1. Nhân học văn hóa Mỹ

1.2. Nhân học xã hội Anh

1.3. Dân tộc học Pháp, Đức, Nga, Trung Quốc và Việt Nam

2. Một số khái niệm cơ bản

2.1. Lý thuyết và mô tả dân tộc học

2.2. Các dạng thức nhân học

2.3. Xã hội và văn hóa

3. Lý thuyết nhân học văn hóa - xã hội thế kỷ 19

- 3.1. Một số nền tảng lý thuyết xã hội
- 3.2. Tiến hóa luận đơn tuyến thế kỷ 19
  - 3.2.1. Tiến hóa luận của Tylor
  - 3.2.2. Tiến hóa luận của Morgan
  - 3.2.3. Ảnh hưởng của Morgan đối với Marx và Engels
- 3.3. Thuyết lan tỏa văn hóa
  - 3.3.1. Trường phái lan tỏa Anh
  - 3.3.2. Trường phái lan tỏa Đức

PHẦN 2: LÝ THUYẾT NHÂN HỌC NHỮNG THẬP KỶ ĐẦU VÀ GIỮA THẾ KỶ 20

- 4. Thuyết đặc thù lịch sử
  - 4.1. Franz Boas
  - 4.2. Alfred Kroeber
- 5. Văn hóa và tính cách
  - 5.1. Ruth Benedict và thể loại văn hóa
  - 5.2. Margaret Mead ở đảo Samoa
  - 5.3. Tranh luận giữa Freeman và Mead
- 6. Nhân học xã hội Anh
  - 6.1. Chức năng luận
  - 6.2. Chức năng luận của Malinowski
  - 6.3. Chức năng luận cấu trúc của Radcliffe-Brown
  - 6.4. Hạn chế của chức năng luận
- 7. Nhân học cấu trúc Pháp

PHẦN 3: LÝ THUYẾT NHÂN HỌC NHỮNG THẬP KỶ CUỐI THẾ KỶ 20 ĐẾN NAY

- 8. Tiến hóa luận thế kỷ 20
  - 8.1. Chủ nghĩa vật chất văn hóa
  - 8.2. Nhân học Marxist
  - 8.3. Sinh học xã hội
  - 8.4. Nhân học nhận thức
  - 8.5. Nhân học biểu tượng
  - 8.6. Nhân học vị nữ
  - 8.7. Chủ nghĩa hậu hiện đại
- 9. Tổng kết

GIẢNG VIÊN

PGS.TS Nguyễn Văn Sửu

CHỦ NHIỆM
KHOA

KT. HIỆU TRƯỞNG
PHÓ HIỆU TRƯỞNG
PGS.TS. Nguyễn Văn Kim